



Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (åttonde avdelningen)

den 14 november 2013 *

”Domstols behörighet på privaträttens område — Förordning (EG) nr 44/2001 — Artikel 16.1 — Reseavtal som ingåtts mellan en konsument som har hemvist i en medlemsstat och en resebyrå som är etablerad i en annan medlemsstat — Den tjänsteleverantör som resebyrån anlitar är etablerad i den medlemsstat där konsumenten har sin hemvist — Konsumentens rätt att väcka talan mot båda företagen vid domstolen i den ort där konsumenten har sin hemvist”

I mål C-478/12,

Angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landesgericht Feldkirch (Österrike) genom beslut av den 20 september 2012, som inkom till domstolen den 24 oktober 2012, i målet

Armin Maletic,

Marianne Maletic

mot

lastminute.com GmbH,

TUI Österreich GmbH,

meddelar

DOMSTOLEN (åttonde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.G. Fernlund samt domarna C. Toader (referent) och E. Jarašiūnas,

generaladvokat: P. Cruz Villalón,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— TUI Österreich GmbH, genom E. Reinitzer, Rechtsanwalt,

— Portugals regering, genom L. Inez Fernandes och S. Nunes de Almeida, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

— Europeiska kommissionen, genom W. Bogensberger och A.-M. Rouchaud-Joët, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 16.1 i rådets förordning (EG) 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, makarna Armin och Marianne Maletic (nedan kallade makarna Maletic) och, å andra sidan, lastminute.com GmbH (nedan kallat lastminute.com) och TUI Österreich GmbH (nedan kallat TUI) angående betalning av 1 201,38 euro jämte ränta och andra kostnader, till följd av den bokning som makarna Maletic gjort hos lastminute.com av en paketresa anordnad av TUI.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 I skälen 2, 11–13 och 15 i förordning nr 44/2001 anges följande:

”(2) Vissa olikheter i medlemsstaternas bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande av domar hindrar den inre marknaden från att fungera väl. Det är därför nödvändigt att införa bestämmelser som gör reglerna om behörighetskonflikter på privaträttens område mer enhetliga och som förenklar formaliteterna, så att domar från de medlemsstater som är bundna av denna förordning kan erkännas och verkställas enkelt och snabbt.

...

(11) Behörighetsbestämmelserna måste uppfylla kravet på förutsebarhet och bygga på den allmänna principen om svarandens hemvist, och det måste alltid kunna gå att bestämma vilken domstol som är behörig utifrån denna princip, utom i vissa bestämda fall när tvistens art eller hänsynen till partsautonomin gör det berättigat att använda någon annan anknytning. I fråga om juridiska personer bör hemvisten definieras autonomt så att de gemensamma reglerna blir klara och behörighetskonflikter kan undvikas.

(12) Principen om att domstolen där svaranden har hemvist är behörig bör kompletteras med alternativa behörighetsregler i de fall där det finns en nära koppling mellan domstolen och tvisteföremålet eller då detta krävs för att underlätta rättskipningen.

(13) Vid försäkrings-, konsument- och anställningsavtal bör den svagare parten skyddas genom behörighetsbestämmelser som är förmånligare för dennes intressen än de allmänna bestämmelserna.

...

(15) För att rättskipningen skall fungera väl, måste man minimera möjligheten för samtidiga förfaranden och se till att oförenliga domar inte meddelas i två medlemsstater. Det måste finnas klara och effektiva regler för att avgöra frågor om litispens och mål som har samband med

varandra och för att undanröja problem som härrör från nationella skillnader när det gäller att fastställa vid vilken tidpunkt talan väckts. Den tidpunkten bör ges en autonom definition i denna förordning.”

- 4 Det föreskrivs i artikel 2.1 i förordningen att ”talan mot den som har hemvist i en medlemsstat [ska] väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap”.
- 5 Enligt artikel 3.1 i förordningen får ”[t]alan mot den som har hemvist i en medlemsstat ... väckas vid domstol i en annan medlemsstat endast med stöd av bestämmelserna i avsnitten 2–7 i detta kapitel”.
- 6 Det föreskrivs i artikel 5 led 1 i förordningen att talan mot den som har hemvist i en medlemsstat, om talan avser avtal, kan väckas i en annan medlemsstat, vid domstolen i uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser.
- 7 Enligt artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 kan talan mot den som har hemvist i en medlemsstat även väckas, om vederbörande är en av flera svarande, vid domstol där någon av svarandena har hemvist, förutsatt att det finns ett tillräckligt nära samband mellan käromålen för att en gemensam handläggning och dom skall vara påkallad för att undvika att oförenliga domar meddelas som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar.
- 8 Artikel 15.1 c och 15.3 i förordningen har följande lydelse:

”1. Om talan avser avtal som har ingåtts av en person, konsumenten, för ändamål som kan anses ligga utanför hans affärsverksamhet eller yrkesverksamhet, gäller i fråga om behörigheten, om inte annat följer av föreskrifterna i artikel 4 och artikel 5.5, bestämmelserna i detta avsnitt

...

c) i övriga fall, om avtalet har ingåtts med en person som bedriver kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet i den medlemsstat där konsumenten har hemvist eller, på något sätt, riktar sådan verksamhet till den medlemsstaten eller flera stater, däribland den medlemsstaten, och avtalet faller inom ramen för sådan verksamhet.

...

3. Bestämmelserna i detta avsnitt skall inte tillämpas på transportavtal utom när det gäller avtal om en kombination av resa och inkvartering för ett pris där allt är inkluderat.”
- 9 I artikel 16.1 i förordningen föreskrivs följande:

”Konsumenten får väcka talan mot den andra avtalsparten antingen vid domstolarna i den medlemsstat där denne har hemvist eller vid domstolen i den ort där konsumenten har hemvist.”
- 10 Artikel 28.3 i förordning nr 44/2001 har följande lydelse:

”Vid tillämpningen av denna artikel skall käromål anses ha samband med varandra om de är så förenade att en gemensam handläggning och dom är påkallad för att undvika att oförenliga domar meddelas som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 11 Makarna Maletic har hemvist i Bludesch (Österrike), en ort som ingår i domkretsen för Bezirksgericht Bludenz (distriktsdomstol i Bludenz). I egenskap av privatpersoner bokade de den 30 december 2011 på lastminute.coms webbplats en paketresa till Egypten för priset 1 858 euro. Resan skulle äga rum från den 10 till den 24 januari 2012. Bolaget lastminute.com, som har sitt säte i München (Tyskland), angav på sin webbplats att det agerade i egenskap av resebyrå och att resan skulle anordnas av bolaget TUI, som har sitt säte i Wien (Österrike).
- 12 Makarna Maletics bokning avsåg hotellet Jaz Makadi Golf & Spa i Hurghada (Egypten). Bokningen bekräftades av lastminute.com och den vidarebefordrades därefter till TUI. Makarna Maletic erhöll en "bekräftelse/faktura" av den 5 januari 2012 från TUI, som återgav uppgifterna om den resa som hade bokats hos lastminute.com. Däremot uppgavs namnet på ett annat hotell, nämligen Jaz Makadi Star Resort Spa i Hurghada.
- 13 Det var först vid ankomsten som makarna Maletic upptäckte felet avseende hotellet. De betalade då ett tillägg på 1 036 euro för att kunna bo på det hotell som först hade bokats på lastminute.coms webbplats.
- 14 För att kunna återfå det pristillägg som hade betalats och ersättas för de olägenheter som de hade orsakats under sin semester väckte makarna Maletic talan vid Bezirksgericht Bludenz med yrkande om att lastminute.com och TUI skulle förpliktas att solidariskt betala 1 201,38 euro jämte ränta och ersättning för rättegångskostnaderna till dem.
- 15 Bezirksgericht Bludenz inskränkte sin prövning till frågan huruvida den var behörig att pröva talan. Nämda domstol avvisade talan genom beslut av den 4 juli 2011 i den del talan avsåg TUI, med motiveringen att den saknade lokal behörighet. Enligt Bezirksgericht Bludenz var förordning nr 44/2001 inte tillämplig i målet mellan klagandena och TUI, eftersom det rörde sig om rent inhemska förhållanden. Den slog fast att det enligt bestämmelserna i den nationella rätt som var tillämplig var domstolen i den ort där motparten hade sin hemvist som var behörig, det vill säga den behöriga domstolen i Wien och inte domstolen i Bludenz.
- 16 Bezirksgericht Bludenz ansåg däremot, i fråga om lastminute.com., ett bolag som hade sitt säte i Tyskland, att villkoret i artikel 15.1 c i förordning nr 44/2001 var uppfyllt avseende den verksamhet som var riktad till Österrike och att den således var behörig att pröva målet i sak. I denna del har beslutet vunnit laga kraft, eftersom det inte har överklagats av lastminute.com.
- 17 Makarna Maletics överklagade detta avgörande till Landesgericht Feldkirch. De gjorde där gällande att deras bokning redan från början, såsom utgörande en enda rättshandling, var oskiljaktigt kopplad till lastminute.com, i egenskap av reseförmedlare, och till TUI, i egenskap av researrangör. Eftersom det rör sig om en paketresa följer behörigheten för den domstol vid vilken talan väckts av artikel 15.3, jämförd med artikel 16.1, i förordning nr 44/2001 – som utgör den rättsliga grunden för denna behörighet – även med avseende på TUI.
- 18 TUI hävdade i sin svarsskrivelse att Bezirksgericht für Handelssachen Wien hade exklusiv behörighet att pröva den talan som väckts mot bolaget och att domstolen i första instans hade gjort en riktig bedömning när den uteslöt att det i detta fall förelåg en enda rättshandling. Enligt TUI är utgångspunkten således att det i praktiken rör sig om två olika avtal och frågan om domstolarnas behörighet ska bedömas mot bakgrund av denna förutsättning.
- 19 Landesgericht Feldkirch önskar få klarhet i huruvida en sådan situation som den som är aktuell i det nationella målet avser "rent inhemska förhållanden". Den önskar härvid också få klarhet i hur begreppet "den andra avtalsparten" i artikel 16.1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas i en situation där en näringsidkare, som är etablerad i en annan medlemsstat än den där konsumenten har hemvist,

förmedlar tjänster som tillhandahålls av ett annat företag, som har sitt säte inom den stat där konsumenten har hemvist, när en konsument väcker talan mot denna "andra avtalspart" och enligt bestämmelsen får göra gällande sin rätt vid domstolarna i den ort där konsumenten har hemvist.

20 Eftersom de särskilda bestämmelserna om behörighet vid konsumenttvister i artikel 15 och följande artiklar i förordning nr 44/2001 har till syfte att skydda den svagare avtalsparten genom att ge denna möjlighet att välja domstol och genom att begränsa möjligheten att avtala om domstols behörighet, skulle detta skydd enligt Landesgericht Feldkirch förlora sin mening om de rättigheter som konsumenten har till följd av en enda bokning inte kunde göras gällande mot båda avtalsparterna vid den domstol som är behörig enligt artikel 16.1 i förordning nr 44/2001.

21 Mot denna bakgrund beslutade Landesgericht Feldkirch att vilandeförklara målet och att ställa följande fråga till domstolen:

"Ska artikel 16.1 i [förordning nr 44/2001], enligt vilken domstolen där konsumenten har hemvist är behörig, tolkas på så sätt att den – när den andra parten (i detta fall en reseförmedlare med säte i utlandet) använder sig av en avtalspart (i detta fall en researrangör med säte inom landet) och talan väcks mot båda dessa parter – är tillämplig också på avtalsparten inom landet?"

Prövning av tolkningsfrågan

22 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida begreppet "den andra avtalsparten" i artikel 16.1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att det, under sådana omständigheter som de som är aktuella i det nationella målet, även avser avtalsparten till den aktör med vilken konsumenten har ingått avtalet, när nämnda avtalspart har sitt säte i den medlemsstat där konsumenten har hemvist.

23 TUI har bestritt att förordning nr 44/2001 ska tillämpas på bolaget. TUI anser att omständigheterna i målet vid den nationella domstolen är utmärkande för rent inhemska förhållanden, varför det endast är de bestämmelser i nationell rätt som avser domstolars lokala behörighet som är tillämpliga.

24 Det är däremot ostridigt att förordning nr 44/2001 är tillämplig på lastminute.com och att domstolen i den ort där makarna Maletic har hemvist är behörig att pröva målet i sak med avseende på detta bolag.

25 Det ska således undersökas huruvida förordning nr 44/2001, under de omständigheter som är aktuella i det nationella målet, är tillämplig på en sådan avtalspart som TUI och huruvida det föreligger en anknytning till ett annat land som kan motivera en sådan tillämpning.

26 I detta hänseende har domstolen slagit fast, såvitt avser Brysselkonventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt senare anslutningsfördrag (nedan kallad Brysselkonventionen), att behörighetsreglerna i denna konvention endast kan tillämpas när det föreligger en anknytning till ett annat land. Domstolen har därtill förklarat att rättsförhållandets internationella karaktär inte nödvändigtvis måste bestå i att flera konventionsstater berörs, till följd av saken i målet eller parternas respektive hemvist, för att artikel 2 i Brysselkonventionen (nu artikel 2 i förordning nr 44/2001) ska vara tillämplig (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 mars 2005 i mål C-281/02, Owusu, REG 2005, s. I-1383, punkterna 25 och 26).

27 Förordning nr 44/2001 har ersatt Brysselkonventionen. Domstolens tolkning av konventionens bestämmelser är därför även giltig för bestämmelserna i förordningen, när bestämmelserna i dessa rättsakter kan anses motsvara varandra (dom av den 4 maj 2010 i mål C-533/08, TNT Express Nederland, REU 2010, s. I-4107, punkt 36 och där angiven rättspraxis).

- 28 Även om rättsförhållandets internationella karaktär inte nödvändigtvis måste bestå i att flera medlemsstater berörs, till följd av saken i målet eller parternas respektive hemvist, såsom har angetts i punkt 26 i förevarande dom, ska det ändå konstateras, i likhet med vad kommissionen och den portugisiska regeringen har gjort, att förordning nr 44/2001 i än högre grad är tillämplig under de omständigheter som är aktuella i det nationella målet. Det föreligger nämligen en anknytning till ett annat land, inte bara såvitt avser lastminute.com, vilket är ostridigt, utan även såvitt avser TUI.
- 29 Även om det antas att en enda handling, såsom den genom vilken makarna Maletic bokade och betalade sin paketresa på lastminute.coms webbplats, kan delas in i två olika avtalsförhållanden med, å ena sidan, online-resebyrå lastminute.com och, å andra sidan, researrangören TUI, kan sistnämnda avtalsförhållande emellertid inte betecknas som "rent inhemskt", eftersom det var oskiljaktigt samhörigt med det förstnämnda avtalsförhållandet, för vilket avtalshandlingen företogs genom den i en annan medlemsstat etablerade resebyrå.
- 30 Det ska dessutom tas hänsyn till de mål som avses i skälen 13 och 15 i förordning nr 44/2001, nämligen att skydda konsumenten, såsom den "svagare parten" i avtalet, respektive "minimera möjligheten för samtidiga förfaranden [för att] se till att oförenliga domar inte meddelas i två medlemsstater".
- 31 Dessa mål utgör hinder för en lösning enligt vilken makarna Maletic kan inleda samtidiga förfaranden, såväl i Bludenz som i Wien, genom käromål som har samband med varandra, mot de två aktörer som varit delaktiga i bokningen och tillhandahållandet av den paketresa som det rör sig om i målet vid den nationella domstolen.
- 32 Mot bakgrund av det anförda ska den fråga som har ställts besvaras enligt följande. Begreppet "den andra avtalssparten" i artikel 16.1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att det, under sådana omständigheter som de som är aktuella i målet vid den nationella domstolen, även avser avtalssparten till den aktör med vilken konsumenten har ingått avtalet, när nämnda avtalsspart har sitt säte i den medlemsstat där konsumenten har hemvist.

Rättegångskostnader

- 33 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (åttonde avdelningen) följande:

Begreppet "den andra avtalssparten" i artikel 16.1 i rådets förordning (EG) 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ska tolkas på så sätt att det, under sådana omständigheter som de som är aktuella i målet vid den nationella domstolen, även avser avtalssparten till den aktör med vilken konsumenten har ingått avtalet, när nämnda avtalsspart har sitt säte i den medlemsstat där konsumenten har hemvist.

Underskrifter